

Sygn. akt I A Ca 15/11

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 lutego 2011 r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący	:	SSA Elżbieta Borowska
Sędziowie	:	SA Iwona Łapińska SA Magdalena Pankowiec (spr.)
Protokolant	:	Iwona Aldona Zakrzewska

po rozpoznaniu w dniu 10 lutego 2011 r. w Białymstoku

na rozprawie

sprawy z powództwa **S. Ł.**

przeciwko **A. N. R. w W. i Skarbowi Państwa - L. P.- Nadleśnictwu K. w K.**

o zapłatę

na skutek apelacji **powoda**

od wyroku Sądu Okręgowego w Olsztynie

z dnia 26 listopada 2010 r. sygn. akt I C 258/09

I. **oddala apelację;**

II. **zasądza od powoda na rzecz pozwanych: A. N. R. w W. i Skarbu Państwa – Prokuratorii Generalnej Skarbu Państwa kwoty po 5.400 zł tytułem zwrotu kosztów procesu za drugą instancję.**

UZASADNIENIE

Powód S. Ł. wnosił o zasądzenie na jego rzecz od pozwanego Skarbu Państwa- A. N. R. Skarbu Państwa w W. Oddział Terenowy w O. i Skarbu Państwa- Państwowego Gospodarstwa Leśnego, L. P. Nadleśnictwo K. kwoty 60.000.000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty tytułem odszkodowania za niezgodne z prawem przejęcie nieruchomości wchodzących w skład gospodarstwa rolnego, którego właścicielem był A. S. (1).

Pismem z dnia 23 kwietnia 2010 r. rozszerzył podstawę faktyczną powództwa, wnosząc o zasądzenie spłaty, jaka przypadłaby mu z tytułu dziedziczenia po E. B., uprawnionej jako osoba niezdolna do pracy do spłaty na podstawie art. 1063 § 2 k.c. od dziedziczącego gospodarstwo rolne Skarbu Państwa.

Pozwani wnosili o oddalenie powództwa.

Wyrokiem z dnia 26 listopada 2010 r. Sąd Okręgowy w Olsztynie oddalił powództwo. Rozstrzygnięcie to oparł na następujących ustaleniach faktycznych i ocenie prawnej:

A. S. (1) był właścicielem gospodarstwa rolnego o powierzchni 134.8192 ha położonego we wsi T. gmina S.. Spadkobiercami ustawowymi po zmarłym w dniu (...) A. S. (1) były jego siostry: M. S., O. S. (1) i A. S. (2) (po 1/3 części każda z nich). Spadek po zmarłej dnia (...) M. S. nabyły O. i A. S. (2) (po 1/2 części każda z nich), a spadkobierczynią po zmarłej w dniu (...) A. S. (2) została na podstawie ustawy siostra O. S. (1). Spadek po zmarłej dnia (...) O. S. (1) na podstawie testamentu nabyła E. B. w całości. Spadek po E. B., zmarłej (...) nabyli na podstawie testamentu J. M., R. P. M. i S. Ł. po 1/3 każdy z nich.

Postanowieniem z dnia 30 marca 2009 r. (sygn. akt I Ns 649/07) Sąd Rejonowy w Olsztynie uzupełnił postanowienie tego Sądu z dnia 26 września 1988 r. (sygn. akt I Ns 707/88) i stwierdził, że wchodzące w skład spadku po A. S. (1) gospodarstwo rolne na podstawie ustawy nabyły jego siostry: M. S., A. S. (2) i O. S. (1) po 1/3 części każda, wchodzące w skład spadku po M. S. gospodarstwo rolne na podstawie ustawy nabyły: A. S. (2) i O. S. (1) po 1/2 części każda. Wchodzące w skład spadku po A. S. (2) prawa w stosunku do gospodarstwa rolnego na podstawie ustawy nabyła siostra O. S. (1) w całości. Sąd ten uzupełnił również postanowienie z dnia 25 października 1982 r. (sygn. akt I Ns 395/82), stwierdzając, że wchodzące w skład spadku po O. S. (1) gospodarstwo rolne na podstawie ustawy nabył Skarb Państwa w całości. Sąd Okręgowy w Olsztynie oddalił apelację S. Ł. od tego postanowienia. Postanowieniem z dnia 19 sierpnia 2010 r. (sygn. akt IV CSK 37/10) Sąd Najwyższy oddalił skargę kasacyjną powoda.

W ocenie Sądu powód nie wykazał, że posiadał tytuł prawny do nieruchomości. Wskazał, że w uzasadnieniu postanowienia z dnia 30 marca 2009 r. (sygn. akt I Ns 649/07) Sąd Rejonowy w Olsztynie nie przesądził kwestii, czy w skład spadku po A. S. (2) i O. S. (1) wchodziło gospodarstwo rolne. Wskazał zasady dziedziczenia gospodarstw rolnych według przepisów kodeksu cywilnego obowiązujących w dacie otwarcia spadku po A. S. (2) i O. S. (1), w brzmieniu nadanym ustawą nowelizującą z dnia 26 października 1971 r. (Dz. U. nr 22 poz. 252). Gospodarstwo rolne będące pierwotnie własnością A. S. (1) w latach sześćdziesiątych XX wieku zostało włączone do PGR- u w T.. A. S. (2) zmarła w dniu 12 marca 1976 r. Do dziedziczenia gospodarstwa rolnego w tym czasie miał zastosowanie art. 1062 § 1 k.c. (w brzmieniu nadanym ustawą z 26 października 1971 r. i uchylony ustawą z dnia 31 stycznia 2001 r.- Dz. U. Nr 11 poz. 97), zgodnie z którym bracia i siostry dziedziczą gospodarstwo rolne z mocy ustawy, jeżeli odpowiadają warunkom określonym w art. 1059 § 1 k.c. Spadkobierców gospodarstwa rolnego uważało się za trwale niezdolnych do pracy, jeżeli osiągnęli wiek 60 lat w przypadku kobiet i 65 lat- w przypadku mężczyzn i nie wykonywali stałej pracy, która stanowiłaby ich główne źródło utrzymania. O. S. (1) w chwili otwarcia spadku po A. S. (2) miała 86 lat i była trwale niezdolna do pracy. Nie miał jednak do niej zastosowania dotychczas obowiązujący art. 1063 § 2 k.c., zgodnie z którym w przypadku, gdy do dziedziczenia są uprawnione wyłącznie osoby trwale niezdolne do pracy, za spadkobiercę gospodarstwa rolnego uważany jest wówczas Skarb Państwa, a w takim wypadku Skarb Państwa dokonuje na rzecz tych osób spłat odpowiadających wartości ich udziałów w gospodarstwie, po odliczeniu długów związanych z jego prowadzeniem. Praca w gospodarstwie rolnym stanowiła dla O. S. (1) główne źródło utrzymania, ale w związku z jej śmiercią nie ma aktualnie możliwości wykazania, że miała warunki do prowadzenia tego gospodarstwa przy pomocy osób bliskich posiadających kwalifikacje do prowadzenia gospodarstwa rolnego. Uczestnicy postępowania nie wykazali natomiast, aby takie warunki nie zachodziły, co uzasadniało zastosowanie art. 1063 § 3 k.c. wyłączonego przepisu art. 1063 § 2 k.c. Sąd Rejonowy przyjął w rezultacie, że prawa do gospodarstwa rolnego przysługujące A. S. (2) zostały na podstawie art. 1062 § 1 k.c. odziedziczone w całości przez jej siostrę O. S. (1) z uwagi na brak innych spadkobierców ustawowych.

Sąd w dalszym ciągu odwołując się do treści uzasadnienia postanowienia Sadu Rejonowego w Olsztynie z dnia 30 marca 2009 r., wskazał, że w przypadku dziedziczenia przez E. B. spadku po O. S. (1) na podstawie testamentu, zastosowanie miał art. 1065 k.c. w brzmieniu nadanym ustawą z dnia 26 października 1971 r. W świetle tych postanowień osoba, która nie była powołana z ustawy do dziedziczenia gospodarstwa rolnego, mogła je dziedziczyć na podstawie testamentu, jeżeli w chwili otwarcia spadku odpowiadała warunkom określonym w art. 216 § 1 pkt 1, 2 lub

5 k.c. w brzmieniu obowiązującym w chwili otwarcia spadku. Sąd ocenił, że spadkobierczyni po O. S. (1) nie spełniała żadnego z warunków do dziedziczenia gospodarstwa rolnego przewidzianych w tym przepisie. O. S. (1) była panną i nie pozostawiła innych ustawowych spadkobierców, w związku z czym gospodarstwo rolne przypadło na podstawie art. 1063 § 1 k.c. Skarbowi Państwa, jako spadkobiercy ustawowemu. E. B. nie nabyła też praw do gospodarstwa rolnego będącego wcześniej własnością A. S. (1), a brak było danych, aby w skład spadku po niej wchodziło inne gospodarstwo rolne lub przynajmniej roszczenie o odzyskanie własności.

E. B. nie spełniała wymogów dziedziczenia gospodarstwa rolnego po O. S. (1). Nie należała też do kręgu spadkobierców ustawowych po O. S. (1). W chwili otwarcia spadku miała ona 78 lat, otrzymywała emeryturę, mieszkała w O. i zajmowała się handlem na targowisku miejskim. Z uwagi na wiek w chwili otwarcia spadku po O. S. (1) była ona trwale niezdolna do pracy. Przesłanka trwałej niezdolności do pracy nie została jednak wymieniona w art. 1065 k.c. i art. 216 k.c. regulujących warunki dziedziczenia gospodarstwa rolnego przez spadkobiercę testamentowego. Przepis art. 1063 § 1 k.c. w brzmieniu obowiązującym w dacie otwarcia spadku po O. S. (1), a nadanym mu ustawą z dnia 26 października 1971 r. (Dz. U. z 1971 r., Nr 27, poz. 252) stanowił, że jeżeli ani małżonek spadkodawcy, ani żaden jego krewnych powołany do dziedziczenia z ustawy nie odpowiadał warunkom przewidzianym do dziedziczenia gospodarstwa rolnego, przypada ono Skarbowi Państwa jako spadkobiercy ustawowemu. Skarb Państwa uważany jest za takiego spadkobiercę także wtedy, gdy do dziedziczenia są uprawnione wyłącznie osoby, które w chwili otwarcia spadku są trwale niezdolne do pracy. W tym wypadku Skarb Państwa dokonuje na rzecz tych osób spłat odpowiadających wartości ich udziałów w gospodarstwie spadkowym po odliczeniu długów związanych z prowadzeniem gospodarstwa (art. 1063 § 2 k.c.). Z brzmienia tego przepisu nie wynikało, aby dotyczył on spadkobierców uprawnionych do dziedziczenia gospodarstwa rolnego na podstawie testamentu.

W tej sytuacji Sąd ocenił, że E. B. nie była uprawniona do dziedziczenia gospodarstwa rolnego po O. S. (1) i nie nabyła prawa do spłat od Skarbu Państw (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 lutego 1968 r., II CR 1/68, OSNC 1968/10/175). Spadkobiercy E. B. nie nabyli zatem prawa do żądania wierzytelności pieniężnej z tytułu spłat od Skarbu Państwa, jak też prawa własności gospodarstwa rolnego, czy też prawa do dochodzenia roszczeń z tytułu tej własności. Roszczenie powoda było zatem niezasadne co do zasady i wysokości. W tych okolicznościach uznał za zbędne rozważanie kwestii bezprawności działania pozwanych w uzyskaniu praw do przedmiotowego gospodarstwa rolnego.

O kosztach procesu Sąd orzekł zgodnie z art. 98 k.p.c.

Wyrok ten zaskarżył powód, zarzucając:

1. sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego przez dowolne przyjęcie, że pomimo niezdolności do pracy O. S. (1) przysługiwałoby jej gospodarstwo rolne w naturze, a nie spłata, o której mowa w art. 1063 § 2 k.c. w brzmieniu obowiązującym w dniu otwarcia spadku po A. S. (2);
2. niewyjaśnienie wszystkich okoliczności faktycznych istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy, a w szczególności, czy w skład spadku wchodziło rzeczywiście gospodarstwo rolne, jakie to było gospodarstwo, czy spadkobierczyni kiedykolwiek objęła lub miała możliwość objęcia tego gospodarstwa, czy przysługiwałyby jej spłaty wynikające z przepisu art. 1063 § 2 k.c., a jeśli tak, to w jakiej wysokości.

Wnosił o uchylenie zaskarżonego orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania przez Sąd Okręgowy.

Sąd Apelacyjny zważył:

Apelacja jest nieuzasadniona.

W apelacji nie są już podnoszone okoliczności, w nawiązaniu do których powód wskazywał na odpowiedzialność deliktową Skarbu Państwa (art. 417 § 1 i nast. k.c.), którą wiązał z utratą przez spadkobierców A. S. (3) prawa własności gospodarstwa rolnego. Wystarczy zatem w związku z tym wskazać, że rozważanie istnienia odpowiedzialności z tytułu czynu niedozwolonego w ogóle, wymaga wskazania zdarzenia – działania lub zaniechania funkcjonariusza

– które mogło być źródłem szkody. W braku takiego wskazania, rozważanie innych podstaw odpowiedzialności (związku przyczynowego i wysokości szkody) jest bezprzedmiotowe. Powód nie wykazał zatem, aby przysługiwały mu nabyte w drodze dziedziczenia po poprzednikach prawnych prawa do roszczeń deliktowych związanych z własnością gospodarstwa rolnego.

Na wstępie rozważań odnoszących się do zarzutów apelacji należy zaznaczyć, że w związku z treścią wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 31 stycznia 2001 r., P 4/99, OTK 2001/1/5, Sąd Okręgowy trafnie przyjął, że roszczenie powoda podlega badaniu na tle przepisów kodeksu cywilnego w brzmieniu nadanym przez ustawę z dnia 26 października 1971 r. zmieniającą ustawę - Kodeks cywilny (Dz. U. Nr 27, poz. 252), obowiązujących w dacie otwarcia spadku po O. S. (2), zatem art. 1065 i 1063 k.c. w brzmieniu obowiązującym przed 6 kwietnia 1982 r.

Nie można zgodzić się ze skarżącym, że Sąd Okręgowy w swoich ustaleniach wadliwie przyjął, że O. S. (1), mimo trwałej niezdolności do pracy, w drodze dziedziczenia ustawowego nabyła gospodarstwo rolne. Sąd I instancji, aczkolwiek w tej mierze przedstawił, w nawiązaniu do postanowień Sądu Rejonowego w Olsztynie z dnia 26 września 1988 r. (sygn. akt I Ns 707/88), z dnia 25 października 1982 r. (sygn. akt I Ns 395/82) i postanowienia oraz uzasadnienia z dnia 30 marca 2009 r. (sygn. akt I Ns 649/07) własną oceną prawną, był związany w niniejszej sprawie ich treścią jako prejudykatów w zakresie kręgu osób powołanych do spadku po A. S. (1), M., A. i O. S. (1), osób dziedziczących wchodzące w jego skład gospodarstwo rolne lub prawa z nim związane oraz przesłanek warunkujących przyjęte zasady dziedziczenia.

Stanowisko to jest wynikiem uregulowanej w art. 365 § 1 k.p.c. zasady, zgodnie z którą orzeczenie prawomocne wiąże nie tylko strony i sąd, który je wydał, ale również inne organy państwowe i organy administracji publicznej, a w wypadkach w ustawie przewidzianych także inne osoby. Związanie prawomocnym orzeczeniem oznacza zarówno zakaz dokonywania ustaleń sprzecznych z uprzednio osądzoną kwestią, jaki i niedopuszczalność prowadzenia w tym zakresie postępowania dowodowego (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 marca 2008 r., IV CSK 441/07, Lex nr 376385, wyrok Sądu Najwyższego z 8 marca 2010 r., II PK 249/09, Lex nr 589978, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 lutego 2007 r., II CSK 452/06, OSNC- ZD 2008/1/20 oraz uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 17 listopada 2008 r., III CZP 72/08, OSNC 2009/2/20). Powagą rzeczy osądzonej objęta jest wprawdzie w zasadzie jedynie sentencja wyroku, a nie jego uzasadnienie, ale w orzecznictwie zwraca się uwagę, że rozciąga się ona również na motywy wyroku w takich granicach, w jakich stanowią one konieczne uzupełnienie rozstrzygnięcia, niezbędne dla wyjaśnienia jego zakresu (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 marca 2002 r., II KKN 1415/00, Lex nr 53284 oraz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 29 marca 2006 r., II PK 163/05, OSNP 2007/5-6/71). Chodzi jednak tylko o elementy uzasadnienia dotyczące rozstrzygnięcia co do istoty sprawy, w których sąd wypowiada się w sposób stanowczy, autorytarny o żądaniu (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 maja 2004 r., V CK 528/03, Lex nr 188496 oraz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 września 2005 r., V CK 139/05, Lex nr 186929). Reguły określone w art. 365 k.p.c. i art. 366 k.p.c. mają też zastosowanie do orzeczeń wydanych w postępowaniu nieprocesowym (art. 523 k.p.c.). Przewidziane dla pozytywnych rozstrzygnięć w nim zapadłych wyjątki odnoszą się do postanowień, które mogą być we właściwym trybie zmienione lub uchylone, jeżeli dopuszczają to przepisy szczególne, np. art. 539- 543 k.p.c. dotyczące postanowień orzekających uznanie za zmarłego lub stwierdzenie zgonu, lub art. 678 k.p.c., 679 k.p.c. i 690 § 2 k.p.c. dotyczące postanowień o stwierdzeniu nabycia spadku.

Sąd Okręgowy był zatem w niniejszym procesie związany oceną prawną Sądu Rejonowego w Olsztynie w zakresie przyjętych podstaw dziedziczenia gospodarstwa rolnego po A. S. (1) oraz dalszego dziedziczenia praw do tego gospodarstwa i stanowiących ich podstawę ustaleń faktycznych. Nie mógł więc poczynić odmiennych, niż przyjęte w tych orzeczeniach ustaleń, ani wprowadzić wniosków przeciwnych przyjętym przez Sąd Rejonowy w Olsztynie.

Nie można zatem zgodzić się z zarzutem skarżącego nierozważenia przez Sąd Okręgowy kwestii dziedziczenia przez E. B. prawa do spłat od Skarbu Państwa na podstawie art. 1063 § 2 k.c. Z treści wiążących Sąd I instancji rozstrzygnięć Sądu Rejonowego w Olsztynie wynikało bowiem, że nie Skarb Państwa, lecz O. S. (1) nabyła w drodze dziedziczenia ustawowego po wszystkich poprzednikach prawnych, w tym A. S. (2), prawa przysługujące im w stosunku do gospodarstwa rolnego, po tej ostatniej, na podstawie art. 1062 § 1 k.c. w zw. z art. 1063 § 3 k.c. W skład spadku po O.

S. (1) wchodziło zatem gospodarstwo rolne, a nie roszczenie pieniężne w stosunku do Skarbu Państwa, uregulowane w treści art. 1063 § 2 k.c. w brzmieniu obowiązującym w dacie otwarcia spadku. Sąd Okręgowy nie mógł zatem, bez popadania w sprzeczność z treścią prejudykatu, ustalić okoliczności przeciwnej. Tym samym E. B. nie mogła wstąpić jako następcą prawną O. S. (1) w prawa z związane z roszczeniem o spłatę. Wstąpić można bowiem tylko w prawa przysługujące spadkobiercy (art. 922 § 1 k.c.). Z kolei Skarb Państwa nabył w drodze dziedziczenia ustawowego gospodarstwo rolne po O. S. (1) z uwagi na brak spadkobierców ustawowych i niespełnienie przez E. B. warunków przewidzianych w art. 1065 k.c. w zw. z art. 216 § 1 pkt 1, 2 lub 5 k.c. Nie nabyła ona zatem z tytułu spadkobrania po O. S. (2) ani gospodarstwa rolnego, ani prawa do spłaty.

Nie miały w stosunku do niej zastosowania reguły przewidziane na wypadek dziedziczenia przez Skarb Państwa określone w art. 1063 § 2 k.c. Przepis ten dotyczy wyłącznie spadkobierców powołanych do dziedziczenia z mocy ustawy. E. B. nie należała do kręgu spadkobierców ustawowych O. S. (1). Nie było zatem potrzeby czynienia przez Sąd I instancji szczegółowych rozważań na temat tego, czy w chwili otwarcia spadku E. B. była niezdolna do pracy (ustalił pozytywnie ten fakt), gdyż jako osoba będąca tylko spadkobiercą testamentowym nie mogła nabyć prawa do spłaty, o którym mowa w tym przepisie.

Z tych względów nie wymagają szczegółowego ustosunkowania wywody apelacji, w których wskazano na możliwość wyboru przez spadkobierców E. B. sposobu realizacji przysługujących jej praw związanych z nabyciem gospodarstwa rolnego po O. S. (1), gdyż nie nabyła ich w drodze dziedziczenia. Wystarczy tylko wskazać, że nabycie praw do tego gospodarstwa przez Skarb Państwa w warunkach określonych w art. 1063 § 2 k.c. prowadziło jedynie do powstania na rzecz spadkobierców ustawowych prawa do spłat, które wchodziło jako wierzytelność do spadku i podlegało dziedziczeniu na zasadach ogólnych. W razie nieuiszczenia jej w całości lub w części na rzecz osoby trwale niezdolnej do pracy, jej spadkobiercy mogli dochodzić od Skarbu Państwa niezapłaconych kwot (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 lutego 1968 r., II CR 1/68, OSNC 1968/10/175). Żądanie spłat z art. 1063 § 2 k.c. jest zatem możliwe jedynie w sytuacji, gdy Skarb Państwa nabył prawa do gospodarstwa rolnego, a osoba powołana na mocy ustawy do dziedziczenia była w chwili otwarcia spadku niezdolna do pracy.

W stanie prawnym, gdy dziedziczenie gospodarstwa rolnego wymaga od spadkobiercy spełnienia określonych wymagań, należy uznać, że również dziedziczenie sytuacji prawnej, mającej prowadzić do nabycia przez spadkobierców - w wyniku realizacji roszczenia przysługującego spadkodawcy - własności gospodarstwa rolnego, wymaga ustalenia w postanowieniu o nabyciu spadku, którym spośród spadkobierców przysługuje to roszczenie (III CR 242/66, OSNC 1967/7-8-/131). Trafnie wprawdzie podnosi skarżący, że Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 19 sierpnia 2010 r. (sygn. akt IV CSK 37/10) w wyniku rozstrzygnięcia wniesionej przez powoda skargi kasacyjnej, podtrzymał pogląd wyrażony we wcześniejszym orzecznictwie (uchwały Sądu Najwyższego z dnia 6 lutego 1969 r., III CZP 132/68, OSNCP 1969/7-8/131 i z dnia 9 lutego 1967 r., III CZP 55/84, OSNCP 1985/5-6/66, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 listopada 1998 r., II CKN 52/98, lex 519304), zgodnie z którym sąd w postępowaniu spadkowym wiążąco nie zajmuje się składem majątku spadkowego i dlatego ustalenia dokonane w nim co do przynależności danego składnika majątkowego do spadku (zarówno pozytywne jak i negatywne) nie są wiążące w innych postępowaniach. Sąd Okręgowy jednak zasadnie zaniechał wyjaśniania tej kwestii w tym postępowaniu i nie można mu z tego tytułu stawiać zarzutu nierozpoznania istoty sprawy (art. 386 § 4 k.p.c.).

Powód jako spadkobierca E. B. odziedziczył jej sytuację prawną. Jak wyżej wskazano, w skład spadku po E. B. nie wchodziły prawa do gospodarstwa rolnego, gdyby nawet należało do O. S. (1), ani wierzytelność w postaci jej własnego bądź dziedziczonego z mocy testamentu po O. S. (2) prawa do spłat z tytułu nabycia go w drodze spadkobrania przez Skarb Państwa (art. 1063 § 2 k.c.). Powód nie mógł więc nabyć jako spadkobierca E. B. żadnych praw z tytułu własności gospodarstwa rolnego, które upoważniałyby go do występowania z roszczeniami przeciwko Skarbowi Państwa. Zbędne było więc ustalanie, czy gospodarstwo rolne istotnie wchodziło w skład spadku, jaka była jego wielkość, wartość, a tym samym wartość spłat, jakie miałby uzyskać od Skarbu Państwa spadkobierca ustawowy i jego następcy. Niezależnie od wyniku tych ustaleń powód, jako wywodzący swe prawa od E. B., która nie odziedziczyła gospodarstwa rolnego,

ani roszczenia z tytułu splaty, nie jest legitymowany do dochodzenia ewentualnych roszczeń, jakie przysługiwałyby osobom powołanym do dziedziczenia gospodarstwa rolnego.

Sąd Apelacyjny oddalił zatem apelację powoda na podstawie art. 385 k.p.c. jako bezzasadną. O kosztach procesu rozstrzygnął zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu (art. 98 k.p.c.).